

Egy „Shakespeare-est” a szegedi színházban

— ahogyan egykor Juhász Gyula látta

(A Délmagyarország munkatársától) A tragédia tragédiájának hangzatos címkéjét igen sok essay-ista felhasználta már arra, hogy leszögezze: melyek azok a hatótényezők, amelyek időnkint elűzik a tragédiát a színpadokról. Köznapi következtetések, lélektani kutatások és társadalomtudományi elméletek változtatják egymást ezekben a tanulmányokban, amelyeknek legtöbbször végső konklúzióként a kort, a kor hangulatát hívják tetemre a tragédia ravatalához.

Ezekben a vissza-visszatérő korokban minden a hallgatás érdekében menekült, ami színeket, vonalakat és rímeket adott a világnak. A történelem ilyenkor némává számúzi a művészetet: Euripides tragédiái, Aristophanes komédiái éppúgy nem kapnak helyet a színpadon, mint ahogy megkergetik egy-egy mondatáért Shakespeare-t. Volt olyan idő, amikor Andreas Oldenburgert szokimondása miatt arra ítélte a bíró, hogy „megegye saját könyvének lapjait”; volt olyan kor, amikor Pierre Ramus-t, a XVI. század humanistáját ítélet tiltja el attól, hogy a saját könyveit olvassa; elkövetkezett egy olyan időszak, amikor tűzbe dobálták a könyveket: tragédiákat, drámákat, komédiákat egyaránt, mert a kor hangulata így rendelkezett.

Igy válik a „tragédia tragédiájává” az ember drámájává. A széthullást, a forrongást ezen a téren a művészet válsága című gyűjtőfogalom alá vesszük, de ez a válság nem a művészetet temeti el, hanem az embert. Az embert, akit a napok egyre távolabb visznek a szépség világától, aki egyszerűen rádöbben a kénytelen, hogy többé nem tudja élni, nem tudja visszaidézni a tökéletesebb idők életét és szellemét. A művészetek ápolói, hirdetői elzárkóznak a régi szépségek elől, a művészet mesterei elvonulnak a magány némaságába s a tömeg minden emóció nélkül veszi tudomásul, hogy a klasszikusok csodák helyett újvetű csodabogarak lépik el a könyvesboltok polcain.

A diákok „Hamlet”-je

Ha a magunk határai között maradunk, akkor igazat kell adni annak a megállapításnak, amely szerint a közönségnek nem kell a tragédia, a tömeg nem tud elmerülni a klasszikus értékek mélységeiben. A görög sorstragédiákat egyáltalán nem, Corneille, Racine, Moliere, Lope de Vega, Calderon, Shelley és a többiek drámáit pedig átdolgozva látjuk megelevenedni a színpadon. Holott az ember a saját életébe szereti átmenteni azt, ami szépség volt az előző korokban; ismerni, tudni, látni, érzékelni akarja azt, ami mulhatatlan érték a világ életében. Ezzel a szomszussággal lehet magyarázatot találni arra, hogy Szegeden az egyetem rektorának: Szent-Gyrgyi Albert Nobel-díjas tudósának kezdeményezésére Színháztudományi Társaságot alakítottak az egyetemi hallgatók s Shakespeare, Corneille-műveket adnak elő a világirodalom más klasszikus nagyságainak szerepeltetése mellett. Február végén Shakespeare Hamlet-jét adják elő az egyetemisták s ezzel a kulturális eseménnyel kapcsolatban nem érdektelen visszaidézni a közel-múlt idők Juhász Gyuláját annak a ténynek megvilágítása céljából, hogy a színházi válság nem új keletű sem itt, sem máshol a világon.

Vihar — egy pohár vízben

Másfél évtizeddel ezelőtt élénk vita tárgyát képezte, hogy a színház műsorán nem szerepel például Shakespeare-mű. A vitatkozó pro és kontra alaposan megfárgyalták az ügyet azzal a fűrészfűrélemmel, amely jellemzi az olyan kort, amikor aránylagos nyugalomban egyik legnagyobb problémává válik a művészet ápolása. Bol-
dog kor már csak azért is, mert a vitatkozás a betű szabadságánál fogva teret adott Szeged költőjének: Juhász Gyulának egy szatírára. Irodalmi, politikai szatírán kívül ezt a színházi szatírárt is elérte a felejtés végezte. Juhász Gyula néhány napos életet szentelt csak ki ezekre a kis műveire, nem árt megemlíteni és kihozni abból a homályból, amit lassan rápermeteztek az évek.

A színházi Juhász-szatíra címe a következő:

Vihar egy pohár vízben
vagy
Sekszipir Szegeden.

Dramatis personae:

Prosperáló, elektrotechnikus.
Mirandolina, leánya.
Gondalieri, lírai szerelmes.
Riff Calibán, felkelő.
Feleki Klári, légzőgép.
Trinkgeld, főúr.
Matrózok, kritikusok, aratók, helyi szerzők és egyéb beszűltek vademberek.

Az előadás legfőbb attrakciói:

1. Beck és Beethoven kísértő zenéi, az előbbi személyes vezényletével.
 2. Villámlás és mennydörgés hajótöréssel.
 3. Szerencsétánc az őserdőben jazz-band-dal.
 4. Babits Mihály sajátkezű fordítása.
 5. Sekszipir-korabeli diszletek.
 6. Amit akartok és ahogy tetszik.
- Szegedi színpaddal szemben paródia.

(Első szín: hajó a tengeren, hahó, hahó! A tenger megy, a hajó áll, a nézőtérben tengeri betegség. Látványos. Mulattató. Három és fél méter.)

Első statiszták:

A föld forog, a gyomrom is korog
És gördülékények a verssorok.
(Elsüllyed.)

(villámlás, mennydörgés, orgonazugás.)

Második statiszták:

Inog a bárka és ropog a rim,
Míg Szász Károlynak fordítása kint!
(Ez is elsüllyed.)

Második és utolsó szín: világot jelentő deszkából összetakolt sziget, valódi tápei gyékény-nel. Kőkorszakbeli kulisszák.)

Prosperáló: (rádióállomást szerel fel a Magyar Tudományos Akadémia és a Nemzeti Színház kikapcsolásával.)

Félig telt házban. Félig hát üres,
Azért csak eljársz e történetet,
Mert klasszikust és Sekszipirt adni kell,
Vagy jól, avagy sehogy. Tehát sehogy!
Hiába mégis csak mozog a föld
és a mozi mozgat ma tömeget.
Habár varázsló volnék, nem tudok
A film csodáival már versenyezni!
Jöjj Klári, te szép és fiatal vagy,
Bűvöld el az agg bírálók szívét hajh!
(Klári jön és megfogja az ifjú kritikusokat.
Egy B-listás kritikus:

Ez a nő nem elég légius!

Egy laikus:

Annyi baj legyen! Szeretem, ha a tündérnek formái vannak.

(Közzene. Körtánc. Cselekmény lassan halad. Az ismert operettlibretto: a szerelmesek találkoznak, az arány működik, de a végén bizonyosan egymáséi lesznek. Persze, ezt nem maga Sekszipir találta ki, ő nem erőltette meg magát, készen vette az egészet Stein és Leontó, vagy Tóth és Szakálltól, már nem lehet tudni bizonyosan. Hogy a humorról is fogalma legyen a tekintélytisztelő olvasónak, ime egy pár beszéd Riff Calibán és Trinkgeld között):

Trinkgeld:

Bőfőgy valami viccet Calibán,
Hogy ne űnjam magam e kalyibán.
Calibán:

Bőfőgnék én, de szerzőm már e korban
nem lel kedvét olesó tréfaszóban.
(Walzertraum. Marseillesse.)

Szimbólum ez már. Mélység. Misztikum.
Trinkgeld (nagyot huz a kulacsból):

Még jó, hogy itt van a szilvórium.

(Megint közzene. Körtánc. Kállay-kelet. Lohengrin nászindulója, Szigfrid gyászindulója. Volkmann-szerenád. A cigánybáró toborzója. Tündértánc. Mikor Mirandolina mesél. akkor a Szűz imája, amikor Gondalieri mesél a Rezervista álma a zenekarban. Szabályos időközökben teljes sötétség a színpadon, hogy a főlőleges szereplők és kellekesek eltűnjenek. Ezt prof. Reinhardt úgy nevezi, hogy: lerámolás.)
A darab végén Prosperáló leszereli a rádiót,

elsőszálya szabadjegyet vált Nápolyba és Múlnóba, a librettót eladja Bus Fekete Lászlónak és a rivalda előtt kijelenti:

Ha tén nem tetszett a darab
Azért Sekszipir Sekszipir maradj.
(Elsüllyed.)

Egy ártatlan kislány (meggyőződéssel): Ez a Sekszipir mindig ilyeneket ír!

En: Ne sirj kislány, míg Zerkovic van a világon.

(A kritikusok megállapítják, hogy a nagy Lándzsarázó ezt a bus vigjátékát Stratfordban írta. Szóval helyi szerző volt. Már pedig helyi szerzőkkel szemben elnézéssel kell viseltetni. Mindenkit érhet baleset! Sekszipirt is.)

A szegedi színházban a Juhász-szatíra után sem változtattak meg nagyon akkor a körülmények, mert nemsokára egy másik gunyolódás láttott napvilágot Juhász lapjának hasábjain. Ebben többek között a következőket írja Juhász Gyula:

„A harmadik felvonás elején — mindent a szemnek, semmit az észnek — modern revüképekben be lehet mutatni a színház énekes, zenés és táncos agóniáját. A Színházi Bizottmány tudomásul veszi az új műsort azzal a megjegyzéssel, hogy a Szókölt katoná reprimé alkalmából sértő kitételek elhagyandók, nemkülönben a Hamlet szeméremcsértő megjegyzései is kerülendők. A darabban szerepel egy sereghelemező és kevés közönség. A műsorok után a városi tanács, a színházi bizottság, a színészegyesület és a sóhivatal tagjai körülvesszik a színházvezetőt.)

Az igazgató vízbe fullt
Mentsük meg őt, mentsük meg őt
Veszélyben a színházi kultúra, Utam segítsd meg őt!

Igy böngészget az ember Juhász Gyula régi írásai, alig két évtized megsárgult lapjai között.
Kalmár-Marion Ferenc.

Igyunk

MAGYAR TEÁT
Vegyük a legjobbat. Csomagja —10,—20 és —40 fillér.
VENUSZ DROGERIA Mikszáth Kálmán-utca 5. 992

Márciusban u'ból beoltanak Szegeden 17.000 kutyát

(A Délmagyarország munkatársától) A múlt év tavaszán a földművelési minisztérium rendelkezése veszettség ellen beoltották Szegeden a kutyákat. Összesen 18.000 kutyát oltattak be a tulajdonosaik és az oltásért 1.10 pengőt kellett fizetni. Az állatorvosi vélemény szerint csak egy évig tartó védettséget biztosít a veszettségelleni oltás és ezért az idén ugyancsak be fogják oltani a városban található összes kutyákat. A magánoltásokra már februárban sor is kerül, bárki kérheti a kutyájának beoltását, márciusban azonban a kötelező csoportos oltásokat hajtják végre a városban. Számítás szerint ezúttal mintegy 17.000 kutyát fognak beoltani Szegeden, az oltás díja ezúttal is 1.10 pengő lesz és kijelölnek azokat a helyeket, ahol a csoportos oltásokat elvégzik. A városban és a tanyán is egyidőben március folyamán lesznek a csoportos beoltások és az oltások eszközzésére senkinek külön felszólítást, minden eb tulajdonosnak a lakóhelyéhez legközelebb eső csoportos oltási helyen kell megjelennie a kutyájával. A csoportos helyek kijelölését a lapok útján közli majd az állategészségügyi hatóság. Mindazok ellen, akik márciusban nem oltatják be a kutyájukat, eljárás indul és ennek során már a hatóság fogja beoltani a kutyát.

Az állatorvosi hivatal információja szerint a múlt évben végrehajtott eboltásnak meg volt a kívánt eredménye, mert a veszettség ugyszólván teljesen megszűnt Szegeden. Azelőtt szinte napirenden voltak a veszett kutyamarások, most azonban hosszú hónapok óta ilyen eset nem fordult elő sem a városban, de a tanyán sem. A múlt héten ugyan jelentkezett egy asszony, hogy a külvárosban egy veszett kutyát megrapta. Megindult a hajsz a veszettségmondott kutyá után, de azt nem sikerült elfogni, mire az asszonyt felszállították Budanestre, a Pasteur-intézetbe. Itt kezelés alá vették és kitűnt, hogy nem veszett kutyát megrapta, hanem a felszállított asszonyt, hanem valamilyen kóbor eb. A hatóság azonban hűségos óvatossá a két év előtti tapasztalatok alapján. Az oltásokkal sikerült egészen megszüntetni a veszettséget és ebben a tekintetben Szeged környéke a legjobb helyet foglalja el az ország állategészségügyi statisztikájában, pedig még pár évvel ennekelőtte eléggé rossz helyezése volt Szegednek a veszettség terén.